

Oponentský posudek diplomové práce:

Adam Baudiš, *Rituální stínání hlav v Mezoamerice* (Husitská teologická fakulta UK, Praha 2015, 63 s. rkp.)

Ve své diplomové práci se Adam Baudiš zaměřil na problematiku náboženských systémů předkolumbovské Mezoameriky, tj. kulturního areálu zahrnujícího střed a jih dnešního Mexika a část Střední Ameriky. Konkrétně se pak soustředil na fenomén lidské oběti, a to specificky oběť dekapitací.

Na úvod je třeba ocenit diplomantovo očividné nadšení i volbu sice atraktivního, zároveň ale velmi obtížného tématu. Jeho výrazné zúžení naznačuje snahu prozkoumat je do hloubky, ve svém celku ale diplomová práce vyznívá spíše kompilačně než analyticky. Na vině je relativně omezený okruh použitých zdrojů i skutečnost, že diplomat se opíral především o sekundární literaturu, zatímco citace z primárních pramenů v podobě tří textů z koloniální doby koloniálních kronik mu posloužily jen jako ilustrace. Nebyla provedena kritika použitých zdrojů, s výjimkou jednoho odstavce o Bernardinovi de Sahagún. (Mimochodem, pokud autor na s. 8 konstatuje „opírám se zde především o koloniální kroniky“, uvádí tím čtenáře v omyl. Ani jedno ze tří děl použitých v jeho práci není „kronikou“. Sahagúnova práce se této definici blíží, ale autorovým cílem nebylo historické vypsání dění v předkolumbovské době, spíše proto-etnografické studium za účelem větší efektivity misijní práce; Landova *Zpráva o věcech na Yucatánu*, jakkoli obsáhlá a také obsahující cenné etnografické informace, je víceméně příležitostným polemickým spisem, zatímco *Popol Vuh* je koloniálním přepisem předkolumbovských mytických cyklů). Mnohá důležitá literatura, pro českého studenta běžně dostupná, např. texty Milana Kováče – ten je citován jen jednou, jako autor jedné z poznámek k Landovi, ale jeho editorská role není nijak vysvětlena – zcela chybí.

Není ani specifikována metoda. Teprve po přečtení textu lze usoudit, že autor se spoléhal především na textovou analýzu, případně se nechal sekundární literaturou vést k opatrnému využití obrazových zdrojů; logické by ale bylo metodu avizovat dopředu. A především: práce postrádá výzkumnou otázku. V úvodu (s. 6) autor konstatuje pouze to, že čtenáře „seznámí“ s podobou obětování stětím. Nijak nevysvětluje, proč zvolil právě toto téma, proč oběť stětím pokládá za důležitou, s výjimkou tvrzení, ničím nepodloženého, že je tento způsob obětování, spolu se zastřelením, „prakticky jednou z nejstarších podob lidské oběti“ (s. 6; není jasné, zda se toto tvrzení vztahuje jen na Mezoameriku, nebo na celosvětový kontext). Závěr v podstatě jen rekapituluje úvodní přehled o náplni jednotlivých kapitol.

Dalším závažným problémem je skutečnost, že autor zcela ignoruje chronologii a kulturní rozmanitost areálu „Mezoameriky“. Mimochodem jeho definice tohoto pojmu (s. 10) je ukázkovým příkladem argumentační ledabylosti. Sedmiřádková definice nemá jediný bibliografický odkaz a zplošťuje tři tisíciletí předkolumbovského vývoje víceméně jen na kulturu mayskou a aztéckou, bez jakékoli diferenciacce jejich vlastního vývoje. I v dalším textu pak adjektivum „mezoamerický“ bez výjimky znamená jen „aztécký“ a/nebo „mayský“. (Vysvětlení, kdo byli „Mayové“ a „Aztékové“, kde žili, čím se od sebe lišili apod., pak v textu zcela chybí.) Vhodnějším názvem práce by bylo „Oběť stětím u Mayů a Aztéků“; volba pouze těchto dvou kulturních celků, vzhledem k dochovaným pramenům, by byla zcela legitimní.

Výklad ovšem není komparací, autor neustále přeskakuje od Aztéků k Mayům a zpět, bez jakéhokoli pevnějšího plánu. Zcela také ignoruje časovou nekompatibilitu (tři tisíciletí vývoje předkolumbovské mayské kultury vs. dvě století aztécké expanze) a vnitřní vývoj obou zkoumaných kultur. Přitom určitá fakta prezentuje tak, jako by se vztahovala na celý areál Mezoameriky v celém jeho vývoji. Např. s. 21, v rámci diskuse o propojení kukuřice s ženstvím, se konstatuje „plodnost, kterou kukuřice **pro obyvatele Mezoameriky** (zdůrazněno MK) představovala, a následující věta představuje – ne však vysvětluje – výlučně

aztécký (resp. nahuaský – rozdíl mezi těmito dvěma pojmy autor ovšem nezná, vše nahuaské je pro něj „aztécké“) koncept *ixiptla*; s. 32 pro popularitu míčové hry v celé Mezoamerice je citováno Sahagúnovo pojednání o Aztécích.

O samotné dekapitaci, resp. o jejím specifickém významu a roli v mezoamerické (duchovní) kultuře, se vlastně v této diplomové práci dočteme relativně málo. Zatímco, jak bylo výše demonstrováno, mnohé základní pojmy nejsou vysvětleny, výklad soustavně sklouzává do detailně pojednaných marginalit (dějiny kultivace kukuřice v Mezoamerice, přehled aztéckých svátků atp.). Pasáže věnované oběti stětím jsou vesměs popisné, bez snahy o problematizaci (opět s výjimkou marginalit, jako je technika stětí „záda na záda“ popsána Sahagúnem, která zabírá několik stran).

Samostatným problémem je styl a jazyk, jímž je práce psána. Na jedné straně lze pochopit snahu studenta o originální pojetí, o osvobození se z rámce rigidních mezí žánru závěrečné práce. Tolerovat by bylo možné například hudební terminologii v názvech jednotlivých kapitol, byť autorovo vysvětlení („stejně jako hudebním dílem se táhne vždy jedno základní téma, tak můžeme takové hlavní téma nalézt i zde“, s. 9) nezní příliš přesvědčivě. Méně přijatelné jsou zdlouhavé, rádoby filozofické a celkově nicneřikající úvody jednotlivých pasáží či histriónské výlevy směřované ke „ctěnému čtenáři“ (např. s. 10), které do vědecké studie opravdu nepatří. Pohrávání si se stylem vyžaduje navíc značnou autorskou zběhlost, které se bohužel diplomantovi nedostává. Proto se v textu objevují elementární stylistické nedostatky, jako je prolínání odborného a hovorového jazyka, podivné formulace („tento základ není ledajaký“, s. 7; „na začátku každé práce je zapotřebí si pořádně uvědomit, o čem budeme vlastně mluvit“, s. 10, „dekapitace vykonávaná na mayských králích“, s. 50, „lehce lakonicky řečeno“, s. 54), dokonce i gramatické chyby (skloňování osobního zájmena ona, s. 30 aj., chybějící interpunkce, s. 47 aj.). K nim se řadí trapné neznalosti, byť v oblastech s tématem práce přímo nesouvisejících (v 16. století brambory skutečně nehrály závažnou roli v životě obyvatel Evropy, s. 19), které ale devalvují i další fakta, s nimiž autor operuje. Zdůrazňuji, že bych tyto drobné chyby v rámci diplomové práce nesoudila nijak přísně, autor ale na ně svým vyumělkovaným stylem upozorňuje.

Práce je přehledně členěna, použité zdroje jsou řádně citovány, nicméně zvládnutí techniky zkrácené citace u druhého a dalšího výskytu téhož textu by u magisterské práce mělo být již samozřejmostí.

Navzdory těmto někdy dílčím, jindy poměrně závažným výhradám lze konstatovat, že text Adama Baudiše jako celek splnil nároky kladené na diplomovou práci – jedná se o originální dílo, v němž se autor pokusil na základě studia odborné literatury utřídit z ní získané faktografické poznatky a vyvodit z nich vlastní, byť dílčí závěry. Doporučuji proto tuto diplomovou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení dobře.

Během obhajoby doporučuji zaměřit se na následující okruhy problémů: 1. Jak byla identifikována a získávána odborná literatura? Které autory pokládá diplomant za zásadní pro své závěry? (V mnoha interpretacích mezoamerického náboženství, lidskou oběť nevyjímaje, se i respektovaní badatelé dlouhodobě nemohou shodnout.) 2. Vzhledem k tomu, že místo analýzy oběti stětím v celé Mezoamerice byla provedena, byť neúplná, komparace fenoménu dekapitace u Aztéků a Mayů, by měl diplomant shrnout, které rysy byly oběma kulturním komplexům společné a které naopak specifické pro jednu z nich; a z tohoto srovnání vyvodit závěry. 3. Bylo by na místě vysvětlit, proč mezi všemi rozmanitými podobami mezoamerické lidské oběti zvolil pro svou analýzu právě dekapitaci.